

VI VIL LIGHED, MEN FÅR OPDELINGER

Daginstitutioner skal skabe lighed, integrere minoriteter og modvirke social udstødelse. Det vil pædagogerne, det ønsker forældrene, og det står i loven. Men virkeligheden er en anden. Uden nogen vil det, så favoriseres ressourcestærke børn.

Af Marie Fugl / arkivfoto: Scanpix

Daginstitutionen er stedet, hvor børn på tværs af forskellige forudsætninger mødes, og for første gang bliver en del af et større fællesskab. Daginstitutionen er det danske samfunds smeltedigel. Og sådan kunne man fortsætte festtalen for daginstitutionen. Problemet er bare, at det ikke altid er rigtigt. Ser man godt efter, kan man nemlig se tendenser til opdelinger mellem børnene. Opdelinger mellem majoritets- og minoritetsbørn. Mellem ressourcestærke og ressourcevage børn. Men hvorfor formår daginstitutionen ikke at integrere på trods af de gode viljer?

Forsker Eva Gulløv fra DPU, Århus Universitet, har længe været optaget af, hvad det er for sociale kræfter og mekanismer, der spænder ben for ambitionerne. Hun har af flere omgange – sammen med sin kollega antropologen Helle Bundgaard – fulgt livet i forskellige daginstitutioner på nærmeste hold. Eva Gulløv fortæller om sine feltstudier:

"Det er tydeligt, at der er en lang række uformelle normer for, hvordan man opfører sig i en daginstitution. Børn og pædagoger imellem, men også børn og børn imellem. Og om man vil det eller ej, så er normerne i vid udstrækning indrettet efter det prototypiske – det danske middelklassebarn. Det giver visse børn nogle fordele, fordi de har flere af normerne med sig hjemmefra. Andre må lære dem gennem pædagogernes løbende korrektioner og formaninger." For det er nødvendigt, at alle børnene lærer en række adfærdsnormer og kompetencer gennem de pædagogiske aktiviteter. Ikke bare for at kunne begå sig i daginstitutionen, men også for at blive rustet til skolen og det videre uddannelsesforløb. "Men," advarer Eva Gulløv, "de samme aktiviteter, der lærer børnene de nødvendige kompetencer, kan også blive en sorteringsmekanisme, hvor de børn, der ikke i forvejen har kompetencerne, er i fare for at falde udenfor".

For eksempel vil alle børn som udgangspunkt gerne være med, når der er højtlesning. Men det kræver en kropslig disciplin at sidde stille og lytte koncentreret. Det har børnene vidt forskellige forudsætninger for.

"Mads har siddet på skodet og fået læst højt, siden han var helt lille. Han forbinder højtlesning med noget hyggeligt. Ali har aldrig set en bog før, så han karter rundt og er urolig. En pædagog, der skal holde styr på 15 børn, vil hurtigt blive nødt til at bede de fem børn, der larmer, om at gå udenfor. Konsekvensen er, at

Mads og alle de andre 'ressourcestærke' børn sidder tilbage. Omvendt vil de ikke-læsevante børn, der flere gange gør sig sådanne erfaringer med forskellige læseaktiviteter med tiden konkludere, at 'det her er ikke noget for mig' og begynde at finde andre aktiviteter at gå op i," siger Eva Gulløv.

BØRN SØGER ANERKENDELSE

På den måde kan man iagttage, at børnene fordeler sig efter, hvor de føler sig anerkendt. Hvis man løfter taget af en daginstitution, vil man i meget grove træk kunne se, hvordan det gør sig gældende. Der er en tendens til, at de lyshårede drenge leger ét sted – tæt på pædagogerne. Og minoritetsdrene leger et andet sted – længere væk fra pædagogerne. Denne opdeling handler ikke mindst om forskelle i dansksprogskompetencer: "Når en gruppe middelklassebørn leger sammen, etablerer de i løbet af få sætninger et ret avanceret script for legen, a la: 'så sagde vi, at du var min bror, og så var vi i cirkus, og så kom der en klovn'. Er du et barn, der ikke behersker sproget på samme niveau, så bliver du udmanøvreret af forhandlingerne – og må finde dig i at være 'hund' eller 'nabo'. Resultatet er, at mange minoritetsbørn forlader den slags lege og opsøger børn, der har det samme sproglige niveau som dem selv. Minoritetsbørn søger ikke specielt sammen med børn, der har samme modersmål. For i institutionerne snakkes der næsten udelukkende dansk – også børnene imellem. Det,

EVA GULLØV

Ph.d. i antropologi og lektor ved Institut for Pædagogisk Antropologi, DPU, Århus Universitet. Eva Gulløv har i en årrække forsket i børns adfærd og samspil og deres vilkår i institutionlivet. I de seneste projekter har hun især været optaget af mødet mellem minoritetsbørn og de danske daginstitutioner.

Eva Gulløv og antropologen Helle Bundgaard har begge arbejdet med barndoms- og integrationsforskning i en årrække. I projektet 'Forskel og fællesskab' deltog og observerede de to forskere dagliglivet i to daginstitutioner i en mindre kommune på Sjælland. Formålet var blandt andet at undersøge, om børnenes forskellige baggrund havde betydning for venskabsdannelser og pædagogiske tiltag. Det blev til bogen "Forskel og fællesskab. Minoritetsbørn i daginstitution, Hans Reitzels forlag, 2008.

Læs mere

Eva Gulløv: Barndommens civilisering. Om omgangsformer i institutioner. Roskilde Universitetsforlag, 2009.

Eva Gulløv: Om institutionalisering af børneopdragelse. Billesø og Baltzer, 2009.

de søger, er nogle, der har samme sproglige evner som dem selv. Nogle, de kan forhandle med og dermed få indflydelse på legen. Det bliver så ofte lege, der ikke kræver så mange sproglige referencer," fortæller Eva Gulløv.

For at opnå anerkendelse og indflydelse er der altså en tendens til, at minoritetsbørn søger alternative fællesskaber ofte langt fra dér, hvor pædagogerne er, og de pædagogiske aktiviteter foregår. En anden karakteristisk reaktion er stilhed. Eva Gulløv har set flere eksempler på, hvordan minoritetsbørn trækker sig tilbage fra det store fællesskab. Når de nu ikke kan gøre sig gældende og blive hørt, er der jo ingen grund til at prøve. Andre gange reagerer børnene med trods.

"Børn, der udsættes for mange korrektioner, reagerer ofte ved at blive kontrære," forklarer Eva Gulløv. "Erfarer man, at man ikke kan leve op til de gængse krav og normer for anerkendelse fra personalet og de andre børn, søger nogle børn andre former for anerkendelse. Det kan for eksempel være i form af de andre børns beundrende blikke, når man tør gøre noget, andre ikke tør. Man taler grimt, bryder reglerne, larmer og slås. Nogle

børn har ligefrem udviklet en særlig strategi for at få anerkendelse ved meget præcist at udfordre de normer og koder, som de ikke føler, de mestrer."

MESTER JAKOB PÅ ARABISK

Der kan altså være en tendens til, at minoritetsbørn gør sig nogle erfaringer i børnehave-fællesskabet, som enten får dem til at trække sig ud af det eller gå højroestet og frontalt imod det. Men sådan behøver det ikke være. Børnehaven kan godt være et sted, hvor både lighed, integration og social mobilitet styrkes. Og mange børnehaver er det allerede, pointerer Eva Gulløv.

"Det er vigtigt, at vi bliver bedre til at tage højde for, at børnenes hjemmemiljøer og forudsætninger for at deltage i de pædagogiske aktiviteter er ret forskellige. Der arbejdes for eksempel mange steder fint med børnenes motivation. Men der arbejdes ikke altid med at skabe forudsætningerne for at føle motivation. Det er vigtigt at få barnet til at opleve, at det er hyggeligt at få læst højt, gå på biblioteket eller lave puslespil, også selvom det ikke hjemmefra har sådanne erfaringer." Eva

Gulløv understreger samtidig, at det kan være vanskeligt at tage den slags særlige hensyn, som det ofte vil kræve, med de normeringer, der er i dag. Et andet sted, der kan sættes ind, er i forhold til at blive bedre til at inddrage minoritetsbørnenes ressourcer og erfaringer. Eva Gulløv slutter:

"Pædagoger må være sig mere bevidste, at der uanset intentionerne er en tendens til at favorisere de ressourcestærke. Det skyldes ikke bare pædagogerne. Det gør sig i lige så høj grad gældende i måden, børnene er sammen på. Derfor gælder det også desto mere om at gøre en aktiv indsats for at sætte sig i minoritetsbørnenes sted og se på, hvordan de og deres erfaringer kan inddrages og anerkendes. For eksempel arbejder mange pædagoger med at lære børnene at tælle og synge på andre sprog – men det bliver typisk på de sprog, som pædagogen tilfældigvis kan - tysk, fransk og engelsk. Hvorfor ikke synge Mester Jacob på arabisk og lære at tælle til ti på tyrkisk? Når barnet føler sig som en anerkendt og ligeværdig deltager i fællesskabet, så kan man meget bedre få det til også at synge Mester Jacob på dansk".